

SVEA HOVRÄTT
Patent- och
marknadsöverdomstolen
Rotel 020110

PROTOKOLL
2020-10-14 och
2020-10-16
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 10
Mål nr PMÖ 10235-20

RÄTTEN

Hovrättslagmannen Christine Lager samt hovrättsråden Ulrika Beergrehn och Annika Malm, referent

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Föredraganden Malin Bergwik

PARTER

Klagande

J.O.,

Motpart

Kammaråklagaren Kristin Morén
Åklagarmyndigheten
Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet

SAKEN

Prövning av beslag enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål; nu fråga om avvisning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Patent- och marknadsdomstolens beslut 2020-09-04 i mål nr B 13589-20

Åklagaren verkställde på begäran av amerikanska myndigheter ett antal beslag på olika orter i Sverige och anmälde, enligt 4 kap. 16 § andra stycket lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, beslagen hos Patent- och marknadsdomstolen för prövning enligt 4 kap. 21 § samma lag. Två av beslagen avsåg en server hos J.O. (beslag nr 2020-5000-BG102893-1) och en server hos R.O. (beslag nr 2020-5000-BG103335-1). Patent- och marknadsdomstolen fastställde beslagen och beslutade att kopior av egendomen skulle överlämnas till USA (punkterna 1. d. och 1. f. i det överklagade beslutet).

Dok.Id 1640039

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 00

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.patentochmarknadsoverdomstolen.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

J.O., som har gjort gällande att båda servrarna tillhör honom, har yrkat att Patent- och marknadsöverdomstolen ska upphäva beslagen och beslutet att överlämna kopior av egendomen till USA. Han har anfört i huvudsak följande till stöd för sitt yrkande. Han har personliga saker sparade på datorerna och använder datorerna dagligen i sitt arbete men också på sin fritid. Han samarbetar med flera olika myndigheter. Endast en av datorerna hade en publik IP-adress. Det är omöjligt att identifiera den dator som inte hade en publik IP-adress på det sätt som påstås ha skett.

Åklagaren har bestritt att det överklagade beslutet ändras.

I Patent- och marknadsöverdomstolen har fråga uppkommit om Patent- och marknadsdomstolen varit behörig att pröva åklagarens anmälan.

I frågan om Patent- och marknadsdomstolens behörighet har åklagaren anfört följande. Patent- och marknadsdomstolen var behörig att pröva målet i dess helhet, då delar av det beslagtagna hade tagits i beslag i Stockholm, varför Stockholms tingsrätt hade forum att pröva beslagen. Det var fråga om en förundersökning avseende upphovsrättsbrott i USA. Av denna anledning underställdes prövningen av beslagen Patent- och marknadsdomstolen.

J.O. har inte anfört något i fråga om Patent- och marknadsdomstolens behörighet.

Efter föredragning fattar Patent- och marknadsöverdomstolen följande

BESLUT (att meddelas 2020-10-22)

1. Med undanröjande av Patent- och marknadsdomstolens beslut såvitt avser egendom som tagits i beslag hos J.O. och R.O., beslag nr 2020- 5000-BG102893-1 och nr 2020-5000-BG103335-1 (punkterna 1. d. och 1. f. samt del av punkten 2 i beslutet) avvisar Patent- och marknadsöverdomstolen åklagarens anmälan av beslagen för rättens prövning.

2. Det som Patent- och marknadsdomstolen har beslutat om sekretess ska fortsätta att gälla (punkten 3 i beslutet).

Skälen för beslutet

I Patent- och marknadsöverdomstolen har fråga uppkommit om Patent- och marknadsdomstolen varit behörig att pröva åklagarens anmälan enligt 4 kap. 16 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Ingen av parterna har väckt frågan om Patent- och marknadsdomstolens behörighet. En första fråga är därför om Patent- och marknadsöverdomstolen ändå ska pröva behörighetsfrågan.

Patent- och marknadsdomstolarna är inrättade enligt lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar. I 1 kap. 4 § denna lag anges att Patent- och marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt det som föreskrivs i vissa särskilt angivna lagar på det immaterialrättsliga och det marknadsrättsliga området. Som framgår av ordalydelsen är bestämmelsen en upplysningsbestämmelse. Behörigheten för Patent- och marknadsdomstolen följer i stället av bestämmelser i specifik lagstiftning (se prop. 2015/16:57 s. 170). Vidare har Patent- och marknadsdomstolen fått behörighet att pröva s.k. blandade åtal, dvs. då någon åtalas för både immaterialrättslig brottslighet och annan brottslighet (se 1 kap. 6 § lagen om patent- och marknadsdomstolar med däri gjorda hänvisningar till vissa bestämmelser i 19 kap. rättegångsbalken samt a. prop. s. 186 f.). Patent- och marknadsöverdomstolens behörighet följer Patent- och marknadsdomstolens behörighet (se 1 kap. 3 § lagen om patent- och marknadsdomstolar).

Systematiskt innebär den lagtekniska konstruktionen med inrättade patent- och marknadsdomstolar att dessa domstolar är särskilda domstolar med exklusiv behörighet inom sina i lagstiftningen utpekade områden. För det fall ett åtal som borde ha väckts vid Patent- och marknadsdomstolen väcks vid en tingsrätt, ska tingsrätten

därför självmant avvisa åtalet och högre domstol har att självmant beakta behörighetsfrågan (se 19 kap. 9 och 10 §§ rättegångsbalken samt a. prop. s. 170 f.).

Den motsatta situationen, dvs. att ett åtal som borde ha väckts vid allmän underrätt i stället väcks vid Patent- och marknadsdomstolen, regleras däremot inte omedelbart i 19 kap. 9 och 10 §§ rättegångsbalken. Men eftersom Patent- och marknadsdomstolen endast har behörighet inom de i lagstiftningen utpekade områdena, ankommer det även på Patent- och marknadsdomstolen att självmant avvisa åtalet och behörighetsfrågan ska också beaktas självmant av högre rätt (jfr NJA 1992 s. 424 och Patent- och marknadsöverdomstolens beslut den 20 april 2018 i mål nr PMÖ 1068-18).

Slutsatsen är alltså att Patent- och marknadsöverdomstolen ska ta ställning till om Patent- och marknadsdomstolen var behörig att pröva åklagarens anmälan enligt 4 kap. 16 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål av de verkställda beslagen av egendom som enligt J.O. tillhör honom.

Nästa fråga att bedöma är då om det finns något lagligt stöd för Patent- och marknadsdomstolens behörighet att pröva åklagarens anmälan.

Patent- och marknadsöverdomstolen konstaterar till en början att lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål inte innehåller någon bestämmelse som ger Patent- och marknadsdomstolen någon sådan behörighet.

Åklagaren har upplyst att grunden för den amerikanska ansökan om rättslig hjälp är en pågående förundersökning i USA gällande bl.a. upphovsrättsbrott. Den svenska lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk anger att Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag om de inte ska handläggas enligt lagen om rättegången i arbetstvister (se 58 §). En anmälan enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål om rättens prövning av beslag utgör emellertid inte ett mål eller ärende enligt den svenska upphovsrättslagen. Även om ändamålet med den särskilda lagstiftningen om patent- och marknadsdomstolar talar

för att dessa domstolar även borde pröva andra frågor som anknyter till upphovsrättslagstiftningen, såsom ett beslag med anledning av en utredning om upphovsrättsintrång i annan stat, kan domstolarna inte utan lagstöd själva ta sig sådan behörighet. Det är en fråga för lagstiftaren.

Varken lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål eller upphovsrättslagen innehåller alltså någon erforderlig behörighetsbestämmelse. Det finns inte heller någon annan bestämmelse som ger Patent- och marknadsdomstolen behörighet att pröva åklagarens anmälan. Detta innebär att Patent- och marknadsdomstolen varit obehörig att pröva de av åklagaren anmälda beslagen. Det har således förelegat ett rättegångshinder som innebär att anmälan ska avvisas.

Åklagaren har inte begärt att målet, i den nu föreliggande situationen, hänvisas till någon viss tingsrätt (se 1 kap. 6 § lagen om patent- och marknadsdomstolar och 19 kap. 11 § rättegångsbalken).

Avvisas mål på den grunden att rätten inte är behörig får rätten, i avvaktan på att prövning sker vid rätt domstol, meddela beslut som inte utan fara kan uppskjutas, t.ex. fatta beslut om tvångsåtgärder (se 1 kap. 6 § lagen om patent- och marknadsdomstolar och 19 kap. 8 § rättegångsbalken). Beslag utgör i och för sig en sådan tvångsåtgärd. I föreliggande fall är det visserligen ingripande för J.O. att hans egendom är tagen i beslag. Men det finns inga omständigheter som pekar på att det föreligger någon sådan fara som medför att ett ställningstagande till beslagen från behörig domstol inte kan avvaktas. Patent- och marknadsöverdomstolen meddelar därför inte något beslut i fråga om de verkställda beslagen. Åklagaren har i stället att skyndsamt anmäla beslagen till behörig domstol för prövning enligt 4 kap. 21 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Sekretessbestämmelsen i 18 kap. 17 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) bör fortsätta att vara tillämplig på de uppgifter som lagts fram inom stängda dörrar i Patent- och marknadsdomstolen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga A

Överklagande senast 2020-11-19

Malin Bergwik

Protokollet uppvisat/

Hur man överklagar Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Patent- och marknadsöverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Patent- och marknadsöverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvillan förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen

beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se